

EURİPİDES

RESOS

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ESKİ YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN:
SEMA SANDALCI

EURIPIDES

RESOS

ESKİ YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN:

EURIPIDES

RESOS

özgün adı

PHΣOΣ

eski yunanca aslından çeviren

SEMA SANDALCI

© türkiye iş bankası kültür yayınları, 2010

editör

ALİ ALKAN İNAL

görsel yönetmen

BİROL BAYRAM

düzeltili

ASLIHAN AĞAOĞLU

grafik tasarım ve uygulama

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. baskı, ekim 2011, istanbul

Bu kitabın tüm yayım hakları saklıdır.

Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

istiklal caddesi, meşelik sokak no: 2/4 beyoğlu 34433 istanbul

Tel. (0212) 252 39 91

Fax. (0212) 252 39 95

www.iskulttur.com.tr

Bu çeviriyi Eski Yunan tiyatrosuna ilgi duyan ağabeyim Deniz Sandalçı'ya ithaf ediyorum.

Önsöz

Euripides (Evrripides) MÖ 480 yılında, Atina'nın Perslere karşı kazandığı Thermopylai ve Salamis'teki ünlü zaferler sırasında dünyaya gelmiştir. Varlıklı bir ailedendi. Genç yaşında tragedyalar yazmaya başlamış ve 45 yıl boyunca bu uğraşmayı sürdürmüştü. Çağdaşı bazı kişilerin eleştirilerine hedef olmasına karşın, tanrı Dionysos onuruna düzenlenen yarışmalarda tragedyalarıyla art arda ödüller almayı başarmıştı. Euripides 73 yaşındayken Makedonya kralının sarayına konuk olmuş, burada Atina'da esen savaş rüzgârlarından, sert eleştirilerden, siyasi kargaşadan uzakta eser yazmayı sürdürmüş ve MÖ 406 yılında ölmüştür. Yazmış olduğu 90 kadar eserden 81'inin adı bilinmektedir; ancak bunlardan biri **satirik drama**, diğerleri **tragedya** olmak üzere sadece 19'ü günümüze kalmıştır. Bunlardan biri de çevirisini yaptığımız **Resos (Rhesos)** adlı tragedyasıdır.

Bu eser için Homeros'un **İlyada** destanında geçen kral Resos'un acı ölümünün (İlyada X, 426-440 ve 469-525) esin kaynağı olduğu açıktır. Olayın gelişimi şöyledir: Argos ordusundan Odysseus ve Diomedes, ordugâhlarına casusluğa gelen Dolon adlı bir Troyalıyı öldürdükten sonra, Troya saflarında bulunan Trakyalıların birliğine giderler. Birlikteki herkes yanlarında silahları ve atlarıyla uykuya dalmıştır. Aralarında Resos da vardır; yanı başında görkemli, tanrısal atları dizginlerinden birbirine bağlı halde. Bu sırada Diomedes gelir, uyuyanlara kılıçla saldırır, Resos'u da öldürür. Diomedes ardından Tanrıça Athena'nın yardımıyla bu görkemli atları alıp Odysseus'la birlikte uzaklaşır. Resos'un soylu amcaoğlu Hippokoon uykusundan fırlar, atların yerinde olmadığını, adamların da kanlar içinde çırpındığını görür. Bunun üzerine Troya ordusu içinde bir bağırış yükselir, acı dolu seslerle koşuşmaya başlarlar. Fakat her şey boşunadır. Kral ölmüştür.

Destanın yanı sıra, sonraki dönemde gelişen eskiçağ Yunan-Roma edebiyatında savaşçı güçlü kral olarak bilinen Resos'un Trakya kültüründe zamanla atlı kral-tanrı imgesine dönüştüğü görülmektedir.

İnsanı içten etkileyen, derin üzüntüye yol açan acı ölümler tragedyaların ana temasıdır. Olaylar bir gün içinde gelişir ve sona erer. Tragedyanın amacı insanları yıkıma sürükleyen yanlış tutumlar ve düşüncelerle yüzleştirmek, olabilecek felaketleri önceden gösterebilmek, suçluyu bularak ruhu eğitmektir. Oysa eserinde kral Resos'un ölümünü ele almış olmasına karşın, Euripides burada bizi tragedyaya özgü içsel psikolojik tahlillere götürecek bir kurguya kalkışmamıştır. Yalın şekilde Troya savaşının durumu ve yardıma gelen çok güçlü bir kralın savaş meydanında çarpışarak değil, uykuda yakalandığı ölümü söz konusudur. Fakat böyle bir ölüm tarzı halkı için onur kırıcıydı. Eserin özü de bu olsa gerek. Çünkü konunun dönemin bir diğer önemli tragedya yazarı olan Sophokles'in bir eseriyle benzerlik taşıdığını belirtmekte yarar vardır.

Eserde güçlü savaşçılar olarak bilinen Trakyalıların eskiçağda at kültürleri, gömü adetleri, mağara kültürünün anlamıyla ilgili bazı önemli bilgilerin yanı sıra, kral olmanın sorumluluğu, savaşın iyi ve kötü yanları üzerine Euripides'in izleyicilerine ders niteliğinde bazı görüşleri yer almaktadır.

Çeviride Eski Yunanca metin ve ara açıklamalar için Tasos Roussos, **Euripides Risos**, Kaktos Yayınları, Atina 1991; Kostas Topuzis, **Euripides Risos**, Epikerotita Yayınları, Atina 1993 ve David Kovacs, **Euripides Bacchae**, **Iphigenia at Aulis**, **Rhesus**, Loeb Classical Library (LCL.), Londra 2002 adlı yayınlardan yararlanılmıştır. **Rhesos**, Eski Yunan dili ve edebiyatı çalışmaları için kaynak eser olduğundan, çeviride Euripides'in kurgusuna ve ifade tarzına dikkat edilerek Türkçeye aktarılmasına çalışılmıştır. Sema Sandalcı

Kişiler[*]

RESOS Trak kralı

HEKTOR Troya prensi

AİNEİAS Troyalı prens

DOLON Bir Troyalı

ÇOBAN HABERCİ Troyalı bir çoban

ODYSSEUS İthake kralı

DİOMEDES Tydeusoğlu, Argos kralı

PARİS Hektor'un kardeşi

ATHENA Tanrıça

MUSA (esin perisi) Resos'un annesi

SÜRÜCÜ Resos'un savaş arabasının sürücüsü

KORO Nöbetçiler

(Geceleyin. Troyalıların ordugâhı. Etrafta çadırları vardır. Ortada Hektor'un kaldığı çadır bulunmaktadır. Koro nöbetçilerin koruduğu Hektor'un çadırına doğru koşarak sahneye girer.)

KORO

İşte Hektor'un yattığı yer!

Kralın kalkanlılarından ya da

silah taşıyıcılarından uyanık kim var?

Alsın son konuşmaların haberini,

tüm ordu dördüncü gecenin nöbetindeyken.

Hektor! Kaldır dirseğine dayadığın başını,

aç dehşet saçan gözlerini,

bırak dökülmüş yapraklardan oluşan döşeği,

çünkü duyma zamanı.

HEKTOR

Kim bu adam? Dost bir ses mi? Kim?

Bir işaret mi? Söyle!

Geceleyin döşeklerimize

kimler yaklaşmakta? Söyle!

KORO

Ordunun nöbetçileri.

HEKTOR

Nedir bu gürültü?

KORO

Cesaret!

HEKTOR

Korkmuyorum ki!

Gece yüzbaşısı yok mu?

[KORO]

Yok.

HEKTOR

O halde niçin nöbetçileri aşıp, orduyu
tedirgin ediyorsun, bir gece toplantısı yoksa?
Bilmiyor musun, Argos ordusunun yakınında
gece kampını silahlı olarak beklediğimizi?^[1]

KORO

Hektor, al eline silahını.
Git müttefiklerin çadırlarına,
Uyandır onları, alsınlar ellerine silahları.
Gönder adamlarını da kendi birliğine gidip,
hazır etsinler dizgini bağlı atları.
Kim gidecek Panthoosoğlu'na
ya da Europas'a, Lykialı^[2] adamların önderi?
Nerede kurbanları inceleyen kâhinler,
nerede piyadelerin başları
ve de Frigyalı okçular?
Bağla iplerle boynuzdan yayları.

HEKTOR

Bir yandan haber veriyorsun felaketleri duysunlar diye,
diğer yandan cesaretlendiriyorsun, hiçbir şey anlaşılır değil.
Yoksa Kronosoğlu^[3] Pan'ın^[4] korkunç kamçısı mı eziyor seni?
Bu yüzden nöbetçileri aşıp orduyu karıştırıyorsun
Niçin bağıriyorsun? Yeni bir haber
vereceğini mi düşünüyüm? Çünkü çok şey söylüyorsun,
ama hiçbir şeyi açıkça belirtmiyorsun.

KORO

Hektor! Argos ordusu

ateşler yakıyor, gece boyunca,
gemilerin durduğu yerler meşalelerle parlıyor.
Tüm ordu Agamemnon'un çadırına gidiyor
geceleyin gürültüyle,
yeni bir haber almak için.

Çünkü bu zamana dek,
korkmadı açık denizlerde giden bu ordu.
Sana ise yaklaşmakta olan kötü bir şeyin
habercisi olarak çekinerek geldim,
ama sakın bana kızma!

HEKTOR

Zamanında geldin, önemli bir haber verdin!
Çünkü adamlar bu ülkeden geceleyin ellerine
kürek alıp, gözlerini bana dikmişlerdir, kaçmak üzere.
Uygun olmaz geceleyin ateşle işaret vermek...
Beni zafer sevincinden mahrum ettin,
aslanı akşam yemeğinden eder gibi,
tüm Argos ordusunu bir saldırıyla yıkmadan önce.
Çünkü güneşin parlak ışınları sönmeseydi,
savaşa son vermeyecektim, gemilerini ve çadırlarını
yakmadan, Akhaları yok etmek için bu kanlı elle.
Gerçekten gece vakti kılıcımla devam
etmeye hazırlanıyordum, beni zafere ulaştıran
tanrısal güçle. Fakat tanrı kehanetini bilen bilge
kâhinler, beni gün ışığını beklemeye
ve ondan sonra Akhalar'ın hiçbir şeyini ülkede
bırakmamaya ikna ettiler. Fakat onlar kaçıyorlar,
kâhinlerin sözlerinin gerçekleşmesini beklemeden.

Karanlıkta kaçmanın üstünlüğü vardır.

Haydi orduyu olabildiğince hızla uykudan kaldırmak gerek, savaşa hazırlanmaları için.

Böylece onlardan bazıları gemiye çıkarken sırtından hedef olacak, iskeleler kanlanacak, geride kalanlar da iplerle birbirine bağlı halde, öğrenirler Frigler'in topraklarını kazmayı.

KORO

Hektor, acele ediyorsun, ne olacağını bilmeden, çünkü adamlar kaçıyorlar mı, açıkçası bilmiyoruz.

HEKTOR

O halde kim, hangi nedenle Argos ordusunda ateş yakıyor?

KORO

Bilmiyorum, ama içimde güçlü bir şüphe var.

HEKTOR

Bundan da korkarsan, her şeyden kork.

KORO

Düşmanlar bu denli büyük bir ateşi daha önce hiç yakmadılar.

HEKTOR

Ve de mızrak savaşında böyle utanç verici şekilde hiç yenilmemişlerdi.

KORO

Bunu sen diyorsun. Şimdi de gerisini düşün.

HEKTOR

Düşmanlarla ilgili düşüncem basit: Silaha sarılmak.

KORO

Şu Aineias değil mi? Aceleyle ilerliyor.

Arkadaşlara söyleyeceği yeni bir şeyi var.

(Sahneye Aineias girer.)

AİNEİAS

Hektor! Gece nöbetçilerimiz hangi sebeple
erlerin arasında tedirginlik yaratarak, çadırına gelmiş
konuşuyor ve orduyu karıştırıyorlar?

HEKTOR

Aineias! Silahlarımı kuşan.

AİNEİAS

Ne var? Yoksa biri düşmanların gece vakti
gizli bir tuzak kurduğunu mu bildirdi?

HEKTOR

Adamlar gemilere binerek uzaklaşıyorlar.

AİNEİAS

Bunun kanıtı ne ki, emin olarak mı söylüyorlar?

HEKTOR

Tüm gece boyunca meşaleler yakıyorlar!
Bana öyle geliyor ki, yarını beklemiyorlar.
Gemilerin kürek sıralarını ateşlerle aydınlatıyorlar
buradan ayrılmak, ülkelerine kaçmak için.

AİNEİAS

Peki, bu silahları niçin aldın?

HEKTOR

Onlar gemilere binmek üzere yol alırken,
elime kargı alıp, tüm gücümle fırlatacağım!
Tanrı böyle bir fırsatı bahşetmişken,
savaşmadan düşmanların kaçmasına izin vermek
bizim için alçaltıcı bir şey ve alçaltıcı olduğu için de
kötü bir şeydir, çünkü onlar çok kötülük yaptılar.

AİNEİAS

Keşke bileği güçlü olduğun kadar basiretli biri olsan,
fakat birbirine benzeyen ölümlüler her şeyi bilmez doğası gereği,
bir başkası başka bir hüneri taşır.

Sen savaşmada iyisin, bazıları ise düşünmede!

Sen ki, Argosluların uzaklaştığını duyduğun halde,
meşaleleri alıp, geceleyin düşman hendeğini aşırp,
orduyu götürmek niyetindesin. Ancak derin hendeği
aşsan bile, kaçmayan düşmanla karşılaşır ve çarpışmada
yenilecek olursan hiçbir şekilde geri gelemezsin!

Ayrıca geri püskürtülen ordu, kazıklı setleri nasıl aşacak? Sürücüler köprüleri
nasıl aşacak tekerleklerin dingillerini kırmadan?

Yensen bile karşında Peleusoğlunu^[5] bulacaksın.

O ne gemileri ateşe vermene izin verir, ne de
sandığın gibi Akhaları yağmalamana.

Çünkü alev alev yanan bir adamdır o, elinin gücüyle övünür.

Haydi gel, ordunun, kalkanlarının yanında rahat uyumasına
izin verelim, savaşın yorgunluklarından uzakta.

Düşüncem casus olarak birini göndermektir:

Eğer kaçmaya kalkışırlarsa, ilerleyip Argos
ordusunun üzerine çullanırız. Eğer ateş bizi bir tuzağa götürecekse,
casustan düşmanların düzenlerini öğrendikten sonra
düşünürüz. Düşüncem budur kralım.

KORO

Bunlar doğru, bunları görerek düşün.

Komutanların yıkıcı güçlerini sevmiyorum.

Hızlı ayaklı birinin gemilere gidip,

düşman gemilerinin önünde neden ateş

yakıldığını yakından görmesinden daha iyi ne olabilir?

HEKTOR

Siz kazandınız, çünkü bu hepinize daha doğru geliyor.

O halde git ve müttefikleri yatıştır! Olasılıkla gece toplantısını duyunca ordu harekete geçmiştir.

Ben de düşmanlara bir casus göndereyim.

Eğer düşmanın bir düzenini öğrenebilirsek, sen de duymak üzere gelir ne olduğunu öğrenirsin. Ama kaçmak üzere harekete geçmiş ayrılıyorsa, boru sesini işaret olarak alırsın. Benim de bekleyemeyeceğimi, hatta kıyıya çekilmiş gemilerdeki Argos ordusunun üzerine atılacağımı düşünürsün.

AİNEİAS

En kısa sürede gönder casusu! Çünkü şimdi doğru düşünüyorsun.

Seninle birlikte benim de mücadele edeceğimi göreceksin, gerektiği gibi.

(Sahneden çıkar.)

HEKTOR

Peki, bu konuşmada burada olan Troyalılardan

Argosluların gemilerine casus olarak gitmeyi kim ister?

Kim vatana yararlı olacak? Kim düşünür gitmeyi?

Çünkü ben tek başıma bu ata şehrine ve müttefiklere hizmet edecek güçte değilim.

(Dolon girer sahneye.)

DOLON

Ben! Ülke uğruna bu tehlikeye atılmayı, Argosların gemilerine casus olarak gitmeyi istiyorum.

Akhaların bütün planlarını öğrenip geleceğim.

Buradakiler adına bu görevi üstleniyorum.

HEKTOR

Dolon^[6] adının anlamına karşın, gerçekte vatanseversin, nitekim baba ocağının

önceden de iyi bir ünü vardı, şimdi ikinci kez daha fazla bir ün kattın.

DOLON

Fakat bunun için zahmet çekmek, zahmet çekmenin karşılığını da hak etmek gerek. Çünkü yapılan her işin getirdiği kâr iki kat sevinç yaratır.

HEKTOR

Evet, bunlar doğru, başka bir şey demiyorum.
Krallığım hariç, belirle ödülünü.

DOLON

Krallığının esasını istemiyorum.

HEKTOR

O halde Priamos'un kızlarından biriyle evlenerek damat ol.

DOLON

Kendimden daha soylularla evlenmeyi hiç istemem.

HEKTOR

Altın var, eğer ödül olarak bunu istersen.

DOLON

Evimde de var; yaşamda hiçbir eksiğimiz yok.

HEKTOR

Gerçekten, İlios'da olan neyi istersin?

DOLON

Galip geldiğimde hediye olarak Argosluları kendime almayı.

HEKTOR

Vereceğim. Gemilerin komutanları hariç, sen kimi istersen!

DOLON

Onu öldür, senden Menelaos'un elini esirgemeni istemiyorum.

HEKTOR

Oileus'un oğlunu^[7] köle olarak almayı istemez misin?

DOLON

Bakımlı eller toprağı ekip biçmede kötüdür.

HEKTOR

O halde Akhaların hangisinden kurtulmalık^[8] talep edersin?

DOLON

Biraz önce söyledim, evde altınım var.

HEKTOR

Şurada duran ganimetlerden de alabilirsin.

DOLON

Onları tanrılar adına tapınaklara as.^[9]

HEKTOR

Gerçekten, bunlardan daha büyük hediye olarak benden ne istersin?

DOLON

Akhilleus'un atlarını. Ruhunu kaderin zar atışına bırakan kişinin, buna değer şeyler uğruna zahmet çekmesi gerek.

HEKTOR

Benim istediğim atlara rakip oluyorsun!

Çünkü ölümsüzlerden doğan bu ölümsüzler,

Peleus'un savaşçı oğlunu taşıyorlar.

Dediklerine göre, atları eğiten deniz tanrısı

Poseidon onları Peleus'a verdi.

Fakat seni bu işe teşvik ettiğim için aldatmayacağım.

Hatta vatanına ganimet olarak Akhilleus'un

en iyi savaş arabasını da vereceğim.

DOLON

Memnun olurum. Aldığımda cesaretimden dolayı

Friglerin en iyi hediyesini kabul ettiğimi söylerim.

Senin de kıskanmaman gerek! Hoşlanacağın

binlerce malın var, bu ülkenin en cesuru olduğun için.

(Hektor, sahneden çekilir.)

KORO

Büyük savaş! Büyük şeyler de elde etmeyi
düşünüyorsun. Başarırsan mutlu olacaksın.
Çaba iyi ünü getirecektir. Krallara damat
olmak da büyük bir şeydir. Adalet, tanrılardan
gelen işlere bakar; insanların yaptığının da
sonucu sana görülmekte.

DOLON

Gideyim! Evime varıp, uygun giysilere
bürüneyim,
oradan da Argosluların gemilerine.

KORO

Bu iş için nasıl bir giysi giyeceksin?

DOLON

Hırsızlara ve yürümeye uygun olanı.

KORO

Bilge birinin bilge bir adamdan bir şey öğrenmesi gerek.
Söyle, bu nasıl bir giysi olacak!

DOLON

Sırtıma bir kurt postu alacağım,
vahşi hayvanın açık ağzını başımın etrafına geçireceğim
hayvanın ön ayaklarını ellerime, arka ayaklarını da bacaklarıma geçirip,
dört ayak üzerinde bir kurdun yürüyüşünü taklit edeceğim.
Düşmanlar fark etmeden,
siperlere ve gemilerin çekildiği yerlere yaklaşıp,
ıssız bir yere ayak bastığımda da

iki ayaklı olacağım! Hile böyle kurulur.

KORO

Maia'nın oğlu Hermes^[10] seni oraya ve geriye
sağ göndersin. O aynı zamanda hırsızların da koruyucusudur.
İş sende! Tek başına başarman gerek.

DOLON

Sağ salim geleceğim ve Odysseus'u ya da Tydeus'un
oğlunu^[11] öldürüp başını sana getireceğim. Dolon'un
Argos gemilerinin yanına gitmesinin açık bir
simgesi olduğunu söylersin. Kan döken elle eve
döneceğim, gün ışığı toprağa değmeden önce.

(Dolon, sahneden çekilir.)

KORO

Ey Thymbra, ey Delos ve Lykia
tapınağına ayak basan,
Zeus'un oğlu, ey Apollon,^[12] oklu tanrı gel,
gel geceleyin
ve yol gösterici ol gidene
ve yanında ol Dardanosoğullarının,
ey her şeye hâkim olan, ey Troya'nın
eski surlarını inşa eden tanrı.
Gitsin gemilerin bulunduğu yere
ve ulaşsın Hellas ordusuna içerden
ve de geri dönsün yeniden
İlias'daki^[13] baba evinin sunaklarına.
O zaman Phthia atlarının çektiği ve
savaş arabasının üzerine biner efendimiz,
Akhalıyı öldürdükten sonra.

Bu atları deniz tanrısı verdi

Aiakosoğlu Peleus'a.

Evden ve ÷lkeden tek başına gitti
gemilerin bulunduğu yeri izlemeye.

Cesaretine hayran kaldım! İyiler daima
azdır. Denizde gün ışığı olmadığında
kent de çalkalanır. Friglerde cesur biri vardır,
savaş cesaret ister. Nerede benim müttefikliğime
değer vermeyen Mysialı.^[14]

Katil toprakta yürüyerek hangi Akhalıyı
mızrakla yaralayacak, yere kapanmış halde
dört ayaklıyı taklit ederek, toprağın vahşi hayvanını?
Öldürse keşke Menelaos'u, katletse Agamemnon'u,
getirse başını Helene'nin^[15] ellerine,
kötü düşününe ağlayan.

O adam şehre karşı, Troya ÷lkesine karşı
binlerce gemiyi yanında sefere getirdi.

**(Hektor sahnede belirir. Sol taraftan haberci olarak
bir çoban, aceleyle girer içeriye.)**

ÇOBAN HABERCİ

Kralım, buradaki efendilerin habercisi olmayı isterim,
şimdi öğrenmeniz için sana da getirdiğim gibi.

HEKTOR

Gerçekten de köylüler birçok bakımdan akılsızdır!

Sen ki, gerekli olmadığı halde sürülerini bırakıp
haber vermek için silah tutan efendilerin
yanına gelmeyi doğru buldun.

Bilmiyor musun benim evimi ya da babaminkini,

mutlu sürülerimizle ilgili haberleri oraya vermen gerektiğini!

ÇOBAN HABERCİ

Biz sığırtmaçlar akılsızız!^[16] Başka türlü demem.

Fakat sana hiç de önemsiz olmayan iyi haberler getirdim.

HEKTOR

Bırak bana köylü bahtlarından bahsetmeyi!

Savaşmak için ellerimizde mızrak tutuyoruz.

ÇOBAN HABERCİ

Ben de aynı şeyleri işaret etmek için geldim.

Çünkü yardım etmek amacıyla on binlere kumanda eden bir adam yaklaşıyor, sana dost ve bu memlekete müttefik.

HEKTOR

Hangi baba toprağından yola çıkmış?

ÇOBAN HABERCİ

Trakya'dan. Babasının adı Strymon.

HEKTOR

Resos'un Troya'ya ayak bastığını mı söylüyorsun?

ÇOBAN HABERCİ

Bildin! Böyle büyük bir haberi aldın elimden.

HEKTOR

Savaş arabası kafilesiyle geniş düz ovaları bırakıp,

İda'nın sulu otlaklarında nasıl ilerliyor?

ÇOBAN HABERCİ

Tam olarak bilmiyorum. Ama tahmin yürütülebilir.

Gerçekten de geceleyin orduyu ülke içine sokmak hiç kolay değil, ovaların düşmanla dolu olduğunu işittiği için.

Toprağın köklü^[17] ocağı, yurdu olan kayalık İda^[18] boyunca

oturan biz köylülerin korkusu, vahşi hayvanlarla dolu

meşe ormanlarının gece geçişlerine müsaade etmesidir.

Gerçekten, Trak ordusu çok ses çıkararak geçiyordu. Bir tereddüde kapıldığımızda sürüleri tepelere çıkarırız, Argoslu biri gelmesin, yağmalamasın, yıkmasın diye ağılları, ilkin kulaklarımızla Hellence olmayan ses duyduğumuzda, korkuya kapıldık.

Karşıdan gelen gözcülerin yanına yaklaşım Trakya kelimeleriyle sordum.

komutanın kim olduğunu, Priamosoğullarının kentine müttefik gelenin adının ne olduğunu?

Öğrenmeyi istediğim her şeyi duyduktan sonra

durdum. Resos'u görüyordum, bir tanrı gibi,

Trakya atlarının çektiği savaş arabasının üzerinde duruyordu.

Koşumları altındandı, kardan daha beyaz hayvanların.

Omuzlarında altın kabartmalı hafif kalkanı parlıyordu!

Atların bakırdan alınlıklarında, tanrıçanın^[19] kalkanı gibi,

Gorgon bağlıydı, birçok çingiraklarla birlikte, korku salan.

Ordunun kalabalığını bir defada saymam

mümkün değildi, bakmak korku vericiydi.

Birçok süvari, birçok kalkanlı asker,

oklarıyla birçok okçu ve kalabalık

piyade eşlik ediyordu, üzerlerinde Trak giysisi.

Troya'ya müttefik böyle bir adam geldi,

onu ne korkutarak ne de mızrak dayayarak

Peleusoğlu bile kaçırabilir.

KORO

Tanrılar cesur yurttaşları için

çevirirler felaketi tersine, hayra.

HEKTOR

İyi iş görüyor kargım,

Zeus da bizden yana, birçok da dost bulurum.

Bunlara hiç ihtiyacımız yok, onlar ki, önceden

yardıma gelmediler, sert esen, karşı konulmaz

Ares^[20] güçlü nefesiyle yıktığında bu memleketin

yelkenlerini. Resos da gösterdi Troya'ya

nasıl dost olduğunu. Çünkü ziyafete geldi,

ne yağmaya kalkışanlara karşı

savaşta buradaydı, ne de silah verdi.

KORO

Haklısın dostlardan yakınmakta!

Ama yine de kabul et şehre yararlı olmayı isteyenleri.

HEKTOR

Başından beri İlion'u koruyan bizler yeteriz.

KORO

Düşmanlarına üstün geleceğine emin misin?

HEKTOR

Eminim! Tanrının doğacak ışığı gösterecektir.

KORO

Gör geleceği! Tanrı çok şeyi değiştirir.

HEKTOR

Nefret ediyorum sonradan yardıma gelen dostlardan.

Fakat mademki geldi, müttefik

olarak değil, misafir olarak katılsın masaya.

Çünkü Priamosoğullarının ihsanını yitirdi.

KORO

Kralım, müttefiklerden düşmanca bahsetmeyi bırakın!

HABERCİ

Bakışı düşmanlara korku salacaktır.

HEKTOR

(Koroya.)

Sen iyi tavsiyede bulunuyorsun.

(Çoban Haberciye de.)

Sen de doğruyu görüyorsun. Altın zırhlı Resos ise habercinin sözlerine göre, bu ülkeye müttefik geldi.

(Haberci uzaklaşır.)

KORO

Zeus'un kızı Adrasteia^[21] söyletir ağızlardan düşmanlığı!

Keşke savunsam güzel şeyler söylemeyi isteyen ruhumun olduğunu. Geldin, ey nehrin oğlu, geldin ve vardın

Phlios Zeus'un sarayına, hoş geldin! Musa^[22] annendir, güzel köprülü nehrin soyundan olan seni buraya gönderen.

Strymon,^[23] ki o bir gün suda anaför yaparak, şarkı söyleyen musanın bakire rahmine girdi ve yiğit seni yetiştirdi.

Sen bana, Işık Veren Zeus olarak geliyorsun, benekli kısrakların çektiği savaş arabasına binmiş halde.

Şimdi, ey vatan Frigya,

Tanrı'yla beraber şimdi sana özgürlük veren

Zeus'a sormanın zamanıdır. Acaba yine eskisi gibi, köklü Troya, şarkı söyleyen âşıkların,

şarap dolu kadehlerin gün boyu yarışmaların olduğu

kutlamalarını sürdüreceksin mi, Atreus'un oğulları^[24] denizden

İlion kıyılarını bırakıp, Sparta'ya gittikten sonra?

Ey dostum, keşke benim için elinle ve silahınla

bunları başardıktan sonra evine dönsen!

Gel, göster kendini, altın kalkanını savur yüzüne
Peleusoğlunun, savaş arabasının aralığına fırlatarak,
atları kamçılıyarak, iki uçlu mızrağını sallayarak.
Çünkü her kim sana karşı koyarsa, Argeia Hera'nın
ovalarında artık hiç dans etmeyecek demek.
Çünkü burası Trakya ölümüyle onu yutacak
ve onu sevdiği bir yük olarak düşünecek.

(Resos içeri girer.)

KORO

Ey yüce kral!

Soylu, bir prens yetiştirdin, ey Trakya,
aslan yavrusu.

Bak, bedenini saran altın zırhına,
duy övünç çingiraklarını, kalkanının
kenarlarından ses çıkaran.

Bir tanrı, ey Troya, bir tanrı, Ares'in kendisi,
Strymon'un oğlu, şarkıcı musadan doğan,
sana nefes veren.

RESOS

Selam soylu babanın soylu oğlu, bu ülkenin
tiranı Hektor! Çok zaman geçti sana hitap etmeyeli!
Selam başarılı olan, düşman kuleleri
yakınında kamp kuran sana! Ben de yanındayım
surları yıkmada ve gemileri ateşe vermede.

HEKTOR

Musalardan şarkıcı bir annenin ve Strymon nehrinin
Trakyalı oğlu! Severim daima doğruyu söylemeyi,

ikiyüzlü bir adam olmadım. Fakat, daha önce gelmen
gerekirdi bu ülkeye yardıma. İzin vermemen
gerekirdi Troya'nın Argosluların düşman silahı altında
kalmasına. Çünkü söyleyemezsin dostlar tarafından
çağrılmamış olduğun için gelemediğini, ne savaştın
ne de görmeye geldin. Çünkü hangi haberci ya da
Frig yaşlılar heyeti gelip, şehir için savaşmanı bildirmedi ki!
Hediyelerle hangi onuru göndermedik ki!
Sen barbar bir akraba olmana karşın, biz barbarları
Hellenlere teslim ediyorsun. Oysa sen küçük bir tiranken,
Trakların büyük bir kralı olmanı ben elimle sağladım,
Pangaeum ve Paionların ve de Trakların ülkesindeki
soylularla birlikte yüz yüze savaşa atılarak, kalkan kırdım,
senin için esir ettiğim halkı sana verdim. Sen ise
birçok lütfu teperek, dostların zor durumda iken
yardıma geç geliyorsun. Bizimle aynı soydan hiç olmayan
bazıları başından beri yanımızdalar; kimileri
öldü, toprak mezarlarda yatıyorlar, bu şehre duydukları
güven az değildi. Kimileri de kuşanıp,
savaş arabaları üzerinde tanrının soğuk rüzgârına,
kuru sıcağına dayanmaya çalışıyorlar. Senin gibi
yataklarda, geniş bir kaptan içki içerek değil!
Bunları hem seni utandırmak, hem de Hektor'un
özgür biri olduğunu görmem için yüzüne söylüyorum.

RESOS

Ben de böyle biriyim, doğru sözleri iyi bilen!

Ben de ikiyüzlü bir adam değilim.

Fakat ben senden daha fazla bu ülkeden uzakta

olmanın acısıyla kahroluyordum. Lakin, İlion'a
doğru yola çıkmak üzereyken, komşu ÷lkem
İskit halkı savaş açtı, orduyu Trakya'dan geçirmek
üzere Konuk Sevmeyen denizin^[25] kıyılarına gittiğimde.
Orada İskit kanıyla ve kargıyla karışık
Trakya ölümü aktı toprağa. Bu kötü kader beni sana,
Troya ÷lkesine gelmekten ve sana müttetik olmaktan
alı koydu. Onları öldürdükten, çocuklarını tutsak edip,
verecekleri yıllık vergi düzenledikten sonra
gemiyle denizi geçip diğer yerleri yürüyerek geldim.
Senin söylediğin gibi, geniş kadehlerimiz yok,
altından saraylarda da uyumadım, fakat Trakya denizinde
ve Paionia'da dondurucu rüzgârlar estiğinde şu
giysilere sarılarak uykusuz dayanmaya çalıştığımı bilirim.
Fakat geç de olsa, yine de zamanında geldim.
Çünkü sen elinde silah on yıldır savaşıyorsun ve
hiçbir sonuç alamıyorsun, günden güne Argoslulara
karşı Ares'e zar atıyorsun. Oysa bana güneşin
bir günlük ışığı yeterlidir kulelerini yıkmak,
gemilerini yakmak ve de Akhaları öldürmek için! Bir sonraki
gün de İlios'tan dönerim evime, acılarını sona erdirerek,
sizden kimse eline kalkanı almadan!
Çünkü ben geldim, mızrağıyla fazla övünen
Akhaları yenmeye, geç kalmama karşı.

KORO

Dostça konuşuyorsun, dostsun, Zeus tarafından gönderilen!

Sadece sözlerle, savaşmadan düşmanı kuşatmayı

Zeus isteyebilir. Argos'tan bir gemi omurgası,

ne önce ne de şimdi senden daha güçlü birini getirdi.

Bana göre, Akhileus ya da Aias

nasıl senin kılıcına karşı koyabilir!

Keşke o günü de görebilsem, kralım! Öldüren elinin

kargısı altında onun kurtulmalık istediğini.

RESOS

Geç kaldığım için, ki bundan hoşnutsuzsun,

sana yarayacak işler yapmaya çalışacağım, Adrasteia ile birlikte.

Ne zaman bu özgür şehri düşmanlardan kurtarırız,

ilk ürünleri Tanrılara ayırırsın.

Sonra da birlikte Argosluların ülkesine sefer yapmak

ve tüm Hellas'ı mızrakla yıkmak istiyorum,

böylece öğrensinler felaketin kendi başlarına da geleceğini.

HEKTOR

Eğer var olan bu felaketten kurtulursak,

eskiden olduğu gibi şehri güvenli hale getireyim,

tanrılara pek çok şükranında bulunacağım.

Fakat Argos ve Hellas toprağını, dediğin gibi,

mızrakla yıkmak öyle kolay değil.

RESOS

Hellenlerin en iyilerinin geldiğini söylemiyorlar mı?

HEKTOR

Kusur bulmayalım, topraklardan sürelim yeter.

RESOS

Zaten bunları öldürmekle her şeyi sona erdirmiyor muyuz?

HEKTOR

Gece vakti şimdi bırak öte işleri, olacağı düşün.

RESOS

Sona erdirmek yerine, direnmek sana yeterli geliyor.

HEKTOR

Çünkü burada büyük bir krallığı yönetiyorum.

Fakat sen kalkanına dayanabilir ve ordunu ister sol,
ister sağ kanada, ister ortadaki müttefiklerin arasına koyabilirsin.

RESOS

Hektor, düşmanlarla tek başıma savaşmak istiyorum.

Eğer gemilerin pruvalarını yakamamanın ayıp
olduğunu düşünüyorsan yıllardır uğraştığın halde,
Akhilleus ve ordusuyla karşı karşıya bırak beni.

HEKTOR

Ona karşı koyacak kargı yok.

RESOS

Ama İlion'u yıkmak üzerine yelken açtığı söyleniyor.

HEKTOR

Yelken açtı ve burada. Fakat kumandanlarına öfkeli
olduğu için silaha sarılmıyor. [\[26\]](#)

RESOS

Orduda ondan sonra en güçlü başka kim var?

HEKTOR

Bana göre Aias hiç de güçsüz değil,
Tydeusoğlu da! Kendinden emin, oldukça kurnaz,
cesur Odysseus da var, çoğu kez bu ülkeye hakaret eden.
Geceleyin Athena'nın tapınağına girerek,
heykeli çalıp, Argosluların gemisine taşıdı.
Ayrıca dilenci giysileri giyerek, bir dilenci gibi,
kale kapılarından içeriye girdi, Argoslular hakkında
çok kötü sözler etti, İlion'a casus olarak gönderildiğinde.

Sonunda nöbetçileri ve kale bekçilerini öldürüp gitti.

Her zaman şehrin yakınındaki Thymbraios sunağı

etrafında pusuya oturmuş halde görülür.

Kötü bir sorunla mücadele ediyoruz.

RESOS

Hiçbir cesur adam düşmanı sinsice öldürmeyi

düşünmez, yüz yüze savaşır.

Senin pusu kurduğunu, tapınaktan hırsızlık ettiğini

ve entrika çevirdiğini söylediğin bu adamı ben

diri yakalayıp, kalenin kapılarının üzerinde

kazığa vurup, kanatlı akbabalara ziyafet yapacağım.

Çünkü hırsız olanın ve tanrıların tapınaklarını soyanın

böyle bir ölümle öldürülmesi gerekir.

HEKTOR

Şimdi kamp kurun! Çünkü gece.

Ben sana yer göstereyim, ordun orada

geçirsin geceyi, diğerlerinden ayrı.

İşaretimiz “Phoibos,”^[27] bir şey gerekirse diye;

hatırında tut ve Trak ordusuna da bildir.

(Koroya.)

Sizlerin de ön saflara gidip,

gözlemeniz ve gemilere casusluk için giden

Dolon’u beklemeniz gerekir; çünkü eğer sağsa,

şu anda Troya kampına yaklaşıyordur.

(Hektor ve Resos çıkar.)

KORO

– Nöbet kimde? Yerimize nöbeti kim alacak?

Önden yıldızlar söner ve yedi ışıklı Ülker yıldızı^[28] yükselir;

Gökyüzünde bir kartal kanat açıyor.

– Uyanın, niçin gecikiyorsunuz? Yataktan

kalkın, nöbete!

Görmüyor musunuz ay ışığını?

– Şafak yakında, şafak

doğuyor, olacakların habercisi bu yıldızdır.

– İlk nöbet kime verildi?

– Mygdon'un oğlu Koroibos'a diyorlar.

– Sonra kim?

– Paion ordusu, Kilikialıları uyandırdı, Mysialılar da bizi.

– O halde kura gereği beşinci nöbete gitmeleri için

Lykialıları uyandırmanın zamanı değil mi?^[29]

– Duyuyorum; Simois'in^[30] kanlı

yatağından çok telli sesiyle bir bülbül,

çocuk katili şarkısını

hüzünle söylüyor.

Şimdi İda'da sürüler dağılıyor;

gecenin uğultusunda çoban

kavalının sesine kulak veriyorum.

Uyku gözbebeğimi büyülüyor.

Çünkü pek tatlı uyku girdi göz kapaklarıma, şafak vakti.

– Niçin hâlâ gelmedi gözcü? Hektor'un

gemilerin yanına casus olarak cesaretlendirdiği?

– Korkuyorum, vakit geçti.

– Acaba bir pusuya düşüp,

öldü mü? Yakında belli olur.

– Belki! Ben de bundan korkuyorum.

– Kura gereği beşinci nöbete gitmeleri için

Lykialıların uyanmalarını söylüyorum.

(Koro çıkar. Sahnede Odysseus ve Diomedes belirir.

Odysseus'un elinde Dolon'un giydiği postu ve silahları vardır.)

ODYSSEUS

Diomedes, silahların çarpışma sesini duyuyor musun
–ya da belirsiz bir ses mi geliyor kulaklarıma?

DIOMEDES

Hayır, kısırakların çektiği arabadaki koşumların
çıkardığı sestir; koşum takımının tıktırması olduğunu
anlamadan önce ben de korkuya kapılmıştım.

ODYSSEUS

Dikkatli ol, karanlıkta nöbetçilere görünme.

DIOMEDES

Karanlıkta bastığım yere dikkat ederim.

ODYSSEUS

Eğer uyandırırsan, parolayı biliyor musun?

DIOMEDES

“Phoibos.” Konuştuğu sırada parolayı Dolon'dan öğrendim.

ODYSSEUS

Aa! Düşman döşeklerinin boş olduğunu görüyorum.

DIOMEDES

Dolon, bunların Hektor'un döşeği olduğunu
söylüyordu, bu yüzden kargın elinde olsun.

ODYSSEUS

Bu ne demek? Acaba bir yerde pusuya mı yattı?

DIOMEDES

Belki, bize bir tuzak kurdu.

ODYSSEUS

Şimdilik Hektor üstün; elinde güç olduğu için cesur.

DIOMEDES

O halde Odysseus, ne yapacağız? Çünkü adamı yatağında bulamadık, ümitlerimiz boşa çıktı.

ODYSSEUS

Olabildiğince tez, gemilerin yanına gidelim.
Çünkü tanrılardan biri, şanslı kılarak onu koruyor,
kaderi zorlamamalıyız.

DIOMEDES

Aineas'ın ya da Friglerin içinde en nefret ettiğimiz
Paris'in yakınına gelip, başını kılıçla kesmemek olur mu?

ODYSSEUS

Karanlıkta düşman ordusu içinde nasıl
onları arayıp tehlikesizce öldürebileceksin?

DIOMEDES

Fakat düşmanlara hiçbir şey yapmadan
Argosluların gemilerine dönmek alçaltıcı bir durum.

ODYSSEUS

Nasıl yapmadın? Gemilere casusluğa gelen
Dolon'u öldürerek bu ganimetleri almadık mı?
Tüm ordugâhı nasıl tahrip etmeyi düşünüyorsun?

DIOMEDES

Beni ikna ettin. Geri dönelim. Talih yardım etsin.

(Tanrıça Athena gelir.)

ATHENA

Troyalıların saflarını bırakıp nereye
gidiyorsunuz, kalp acısıyla,

Hektor'u ya da Paris'i öldürmeye bir tanrı
izin vermiyor diye? Resos adlı bir adamın
Troya'ya müttefik geldiğini öğrenmedin mi?
Eğer o bu geceyi sağ geçirirse, yarın,
ne Akhilleus ne de Aias'ın kargısı Argosluların
tüm gemilerini yok olmaktan kurtarabilir,
suru yıkıp, kule kapılarından içeri
kargısıyla geniş çapta bir giriş yaptığında.
Onu öldürürsen, her şey senindir. Hektor'un
uyuduğu döşekleri bırak ve onun başını kes.
Çünkü ölüm ona başkasının elinden gelecek.

ODYSSEUS

Efendim Athena. Çünkü sesini,
o bildik sesini tanıdım. Zor durumlarda
her zaman yanıma gelerek bana yardım edersin.
Söyle bize adamın nerede yattığını,
barbar ordugâhın neresinde uzanıyor?

ATHENA

Bu yer yakında, ama ordusundan uzakta,
çünkü Hektor onu safların dışına yerleştirdi,
gün doğuncaya dek. Yanında Trak savaş
arabalarına koşulmuş beyaz kısrakları karanlıkta
parlayan, nehirde yüzen kuğunun kanadı gibi
parlıyorlar. Sahibini öldürdükten sonra
onları da alırsınız, eviniz için en iyi ganimet.
Çünkü yeryüzünde yok böyle kısraklar.

ODYSSEUS

Diomedes, ya sen Trakyalıyı öldür,

ya da bana bırak! Sen atlarla ilgilenirsin.

DIOMEDES

Ben öldüreyim, sen de atları kaçıırırsın.

Çünkü kurnazlıkta ustasın, akıllıca düşünüyorsun.

İnsanın en fazla yararlı olduğu işi yapması gerekir.

ATHENA

Aleksandros'un^[31] bize doğru geldiğini görüyorum,
nöbetçilerin birinden öğrenmiş söylentileri,
görünmeden düşmanların geldiğini.

DIOMEDES

Acaba birileriyle mi, yoksa yalnız başına mı yürüyor?

ATHENA

Yalnız. Anlaşılan Hektor'un yattığı yere gidiyor,
orduya casusların geldiğini haber vermek üzere.

DIOMEDES

O halde öldürmeye ondan başlamam gerek.

ATHENA

Alınyazısından fazlası mümkün değildir!

Bu adamın senin elinden ölmesi hak değil.

Fakat senin tarafından ölmeleri yazılmış olanlara git hızla!

Ben de Kypris'in^[32] şeklinde ona müttefik olarak
görünüp, zor anında yanında bulunarak yardım eder gibi,
aldatıcı sözlerle şaşırtayım düşmanı.

Fakat ben onunla konuşurken, diğeri ölmüş olmalı,
yakınında olmasına karşın, hiçbir şey duymayacak.

(Odysseus ve Diomedes uzaklaşırlar, Paris gelir.)

PARİS

Ey komutan ve ağabey dediğim

Hektor, uyuyor musun? Uyanman gerekmez mi?

Düşmanlardan biri ordugâhımıza girmiş,

ya hırsız ya da casus olarak.

ATHENA

Korkma! Bu iyi huylu Kypris seni koruyor.

Savaşınla ilgileniyorum, hiç unutmuyorum

bana verdiğin değeri, övünürüm senden iyi muamele görmekten.

Ve şimdi Troya ordusu başarsın diye

getirdim sana dost, önemli bir adamı,

ilahiler söyleyen kutsal musanın Trakyalı oğlunu,

babasının Strymon olduğu söyleniyor.

PARİS

Benim için hep iyi şeyler düşünürsün,

yaşamımda bu şehre verdiğim en büyük hazinenin

seni seçmek olduğunu söylüyorum.

Ama duyup geldim, açık olmasa da

–bir söylenti nöbetçilere ulaşmış– Akhalı

casuslar geldi diye. Fakat biri görmeden söylüyor,

diğeri girdiklerini görmüş, başka bir şey söylemiyor,

bu yüzden Hektor'un çadırına geldim.

ATHENA

Hiç korkma! Orduda yeni hiçbir şey yok.

Hektor, Trak ordusunu yatırmaya gitti.

PARİS

Beni ikna ettin, sözlerine güvendiğimden

nöbetçi saflarına korkudan kurtulmuş olarak dönüyorum.

ATHENA

Git! Her şeyiyle ilgilenmeyi düşünüyorum,

müttefiklerimin başardıklarını görene dek.

Sen de benim arzumu bileceksin.

(Paris sahneden uzaklaşır.)

(Odysseus ve Diomedes'e hitaben.)

Siz pek cesurlara da sesleniyorum,

Laertesoglu,^[33] keskin kılıçlarımı bırak.

Çünkü Trakyalı komutanımız yerde yatıyor,

atları alın, düşmanlar fark ettikleri için

üzerinize geliyorlar. Olabildiğince çabuk

gemilerin yanına kaçmalısınız.

Yaşamınızı kurtarmak için ne bekliyorsunuz,

düşman fırtınası yaklaşırken?

(Koro, Odysseus ve Diomedes girerler.)

KORO

– Vah, vah!

– Vurun, vurun, vurun!

– Öldürün!

– Kim mi? Baksanıza! Şunu diyorum.

– Hırsızlar bu gece orduyu karıştırdı.

– Buraya, herkes buraya!

– Yakaladım onları!

– Hangi bölük; nereden geliyorsun? Nerelisin?

ODYSSEUS

Bilmene gerek yok! Çünkü bugün kötü bir şekilde öleceksin.

KORO

Parolayı söylemiyor musun, göğsüne mızrağı yemeden önce?

ODYSSEUS

Durma! Cesaret et!

KORO

Hepiniz gelin, vurun!

ODYSSEUS

Sen Resos'u mu öldürdün?

KORO

[Hayır] fakat onu öldürmeye kalkışan seni...

ODYSSEUS

Herkes dursun!

KORO

Hayır.

ODYSSEUS

Ah! Dost bir adamı vurma!

KORO

Peki, parola ne?

ODYSSEUS

“Phoibos.”

KORO

Bildiler! Herkes silahı bıraksın.

– Adamların nereye gittiklerini biliyor musun?

ODYSSEUS

Şu yana gittiklerini gördük.

Herkes onların peşinden gitsin.

– Onları da çağırmak gerekmez mi?

– Fakat müttefikleri geceleyin korkudan rahatsız etmek kötü bir şey.

(Odysseus karanlıkta sıvışır.)

KORO

Giden kimdi?

Hangi ulu yiğit istemekte

elimden kaçmayı?

Şimdi nerede bulacağım?

Neye benziyordu,

karanlıkta, safların ve nöbetçilerin arasından geçerek

korkusuz ayakla gelen?

Adam neye benziyordu?

Thessalyalı mı yoksa

Locria sahil kentinin bir sakini mi?

Kimdi? Nereden? Hangi ülkeden?

Hangi yüce tanrıya dua ediyor?

– Acaba bu Odysseus'un ya da başka birinin işi olmasın?

Eğer öncekilerini göz önüne almak gerekirse! Neden olmasın?

– Öyle mi düşünüyorsun?

– Neden olmasın?

– En azından bize karşı cesur.

– Hangi cesareti, kimi övüyorsun?

– Odysseus'u!

– Övme hileli mızrağını hırsızın, soyguncunun.

KORO

Geldi daha önce de

şehre, gözü yaşlı,

bedeni yırtık giysiye

sarılı halde, kılıcı

saklı, örtüsünün altında;

yaşamı dilenerek sürdürüyordu dilenci bir köle gibi,

saçı başı sefil, kirli,

Atreusoğullarının kral ocağı üzerine

çok kötü şeyler söylüyordu, komutana düşman gibi.

Ölseydi, ölseydi haklı olarak,

Frigya ülkesine ayak basmadan önce.

– Bu yüzden Odysseus’un işi olsun olmasın, beni korku aldı;
çünkü Hektor biz nöbetçileri suçlayacak.

– Ne diyebilir ki?

– Kaygılı olabilir...

– Ne yapabilir ki? Niçin korkuyorsun?

– ... aramızdan geçip... – adamlardan hangisini?

– ... bu gece birileri Frigya ordusuna geldi.

(Resos’un sürücüsü sahne arkasından.)

SÜRÜCÜ

Ah, ah!

Ne acı kader! Vah, vah!

KORO

Şışt, Şışt!

Herkes sessiz olsun! Belki biri ayağımıza geliyor.

SÜRÜCÜ

Ah, ah! Trakyalılar için ne kötü bir felaket!

KORO

Müttefiklerden biri ağlıyor!

(Sürücü sahneye girer.)

SÜRÜCÜ

Ah, ah!

Ah, zavallı ben ve sen, ey Trakların lideri!

Fazlasıyla nefret edilen Troya’yı gördüğün gün,

ölüm seni yaşamdan kopardı.

KORO

Müttefiklerden biri misin? Gecedен dolayı

gözlerim görmüyor, seni iyi seçemiyorum.

SÜRÜCÜ

Troyalı önderlerden birini nerede bulurum?

Kalkanı elinin altında Hektor

nerede uyuyor?

Ordunun komutanlarından kime haber vereyim,

başımıza neyin geldiğini? Biri bize bir şey

yaptı ve görünmeden uzaklaştı,

Trakyalıları acıya boğduğu açık.

KORO

Trak ordusunda kötü bir şey olmuşa benziyor,

duyduklarımdan anlıyorum.

SÜRÜCÜ

Ordu mahvoldu, önderimiz öldü,

pusuya düşürülerek.

Ah, ah, ah, ah!

Nasıl bir acı yakıyor beni

içten kanlı yaramdan. Ölsem mi?

Gerekir mi değersiz şekilde benim ve Resos'un ölmesi,

Troya'ya yardıma gelen?

KORO

Bunlar bilmece değil, kötü şeyler söylüyor!

Çünkü açık şekilde müttefiklerin mahvolduklarını söylüyor.

SÜRÜCÜ

Kötülerin en kötüsünün başımıza gelmesi ne felaket!

Bu da kötülüğü iki kat daha artırıyor!

Ölmek soylu bir davranıştır, eğer ölmek gerekiyorsa,

ölen kişi için acı olduğunu da biliyorum –nasıl olmasın?–

hayatta kalanlar için önemli ve de evleri için ündür.

Biz ise yıkıldık düşüncesizlikten ve ünden uzak.

Çünkü Hektor'un eli bizi yatmaya götürüp,

parolayı söyledikten sonra, uykuya daldık

yürümekten yorgun düştüğümüz için. Ne ordu

gece nöbetçilerince korunuyor, ne düzen içinde

duruyordu silahlar, ne de boyunduruğa vurulmuştu

atlar, önderimiz sizin üstün olduğunuzu düşünüyordu,

gemilerin pruvalarına saldırdığımız için. Kısa sürede

uykuya daldık. Ben yüreğimde endişeyle uykudan

uyanıp, yarınki savaşa katılacak atlar elimden ot

yesinler diye düşündüm. Yoğun karanlıkta iki

kişinin ordumuzun etrafında dolandığını gördüm.

Ben ilerleyince korktular ve geri çekildiler!

Yüksek sesle onlara orduya yaklaşmamalarını söyledim,

müttefiklerden birilerinin hırsız olarak geldiğini sanarak.

Hiçbir şey demediler! Ben de daha fazla bir şey demedim.

Geri dönüp tekrar uyumaya gittim.

Uykumda bir görüntü bana yaklaştı;

Resos'un yanında beslediğim atları

sürüyordum, sanki hayal görüyordum,

kurtların atların sırtlarına atıldığını gördüm.

Kısrak derisinden kamçıyla vurup sürüyordular.

Atlar ürkmüş halde, burunlarından öfkeyle

soluyor, korkudan yeleleri dikleşiyordu. Bunun

üzerine ben de atları vahşi hayvanlardan korumaya

çalışırken uyandım. Başımı kaldırdığımda

ölmek üzere olanların hırıltılarını işittim.

Can çekişen efendimin kesik boğazından
üzerime sıcak bir sıvı fişkırıyordu.

Derhal ayağa kalktım elim boş, mızraksız,
ben mızrağa bakınırken, bir adam yanıma gelip,
karnıma kılıç soktu. Kılıç darbesinden
derin bir yara aldığımı anladım.

Yere yığıldım. Onlar da atlarla birlikte
savaş arabasını da alarak, yürüyerek uzaklaştılar.

Ah, ah!

Acı beni yakıyor, artık ayakta duracak halim kalmadı.

Felaketi gördüğümü biliyorum, ama ölenlerin
kimin elinden ne şekilde ölmüş olduklarını
söyleyemiyorum, tahminim bu acının başımıza
dostlardan gelmiş olduğudur.

KORO

Ey, yazgısı kötü Trakyalı'nın sürücüsü,

hiç üzülme! Bunları düşmanlar yaptı.

Hektor da felaketi öğrenmiş,

geliyor! Acınızı paylaşıyor, görünüşe göre.

(Hektor gelir.)

HEKTOR

Ey büyük acıyı yaşayanlar,

düşman casusları alçakça görünmeden

içimize giriyor ve ordu kılıçtan geçiriliyor da

sizler ne ordugâha girdiklerini ne de

çıktıklarını nasıl duymazsınız? Bunların cezasını

senden başka kim çekecek? Çünkü senin,

ordunun gözcüsü olduğumu sanıyorum.

Yara almadan gittiler, Friglerin korkaklığıyla

ve de benim komutanlığımla alay ederek.

Şimdi şunu iyi bilin –Zeus baba adına yemin

ediyorum– buna yol açtığın için ya kırbaç ya da

başının kesilmesi seni bekliyor, yoksa Hektor’un

önemsiz ve başarısız olduğunu sanırsınız.

KORO

Vah! Vah!

Ey benim kentimin yüce koruyucusu!

Geldiğimde, sen yokken gemilerin yakınında

yangın çıktığını haber vermeye geldim!

Uykusuz gözüm geceleyin

ne uyudu ne de kestirdi,

Simois^[34] suları adına hayır!

Sakın bana öfkelenme kralım! Çünkü ben

suçsuzum bütün bu olanlarda.

Eğer vaktinde işi ya da sözü geciktiriyorsam,

beni diri koy toprağa! Kendimi acındırmam.

SÜRÜCÜ

Neden bir barbar olarak bunlarla korkutuyorsun

ve de bir barbar hakkındaki görüşümü etkiliyorsun,

böyle sözler sarf ederek? Bunları sen yaptın! Ne ölü

ne de yaralı olarak başka birini kabul etmeyiz! Atları

istediğin için dostları öldürmediğine beni ikna etmen için

uzun ve akıllıca sözler söylemen gerek, atları için

müttefiklerini öldürüyorsun, çok şeye hükmetmek için.

Geldiler ve öldüler! Paris kibarca konukseverliğini

gösterdi, sen ise müttefikleri öldürerek.

Argoslulardan birinin gelip bizi katlettiğini söyleme!

Troyalıların birliklerini aşır, görünmeden yanımıza

kim yaklaşabilir? Önümüzde sen vardın ve de Frig ordusu.

Mademki düşmanların geldiğini söylüyorsun, o halde

müttefiklerinden başka kim yaralandı, kim öldü?

Biz yaralandık, diğerlerimizin başına daha fazlası geldi, gün ışığını artık görmüyorlar.

Kesinlikle Akhalardan kimseyi suçlamıyoruz.

Gece vakti düşmanlardan kim gelip Resos'un

yattığı yeri bulacak, eğer katillere bir tanrı söylememişse?

Geldiğimizi bile bilmiyorlardır! O halde bunları sen planladın.

HEKTOR

Birbirimize müttefik diye sesleniyoruz,

Akhalar bu ülkede olduğu sürece, bunların

hiçbirinden yaptığım yanlış bir işi duyduğumu

bilmiyorum! Seninle başladık.

Dostları öldürecek kadar atlara düşkün olmadım.

Bunlar Odysseus'un işi! Çünkü Argoslulardan

başka kim bunu yapmıştır ya da düşünmüştür?

Onun bana bir sorun çıkaracağından korkuyordum,

Dolon'la karşılaşır onu da öldürmüş olmalı!

Çünkü epey oldu gideli, hâlâ dönmedi.

SÜRÜCÜ

Odysseus hakkında söylediklerini bilmiyorum!

Biz düşman eliyle yaralanmadık.

HEKTOR

Sen nasıl uygun görüyorsan, öyle düşün.

SÜRÜCÜ

Ey vatan toprağı, sende ölecek miyim!

HEKTOR

Ölme! Çünkü yeterince kişi öldü.

SÜRÜCÜ

Nasıl dönerim, efendimi bırakıp?

HEKTOR

Evime gider, iyileşirsin.

SÜRÜCÜ

Katillerin elleri beni nasıl iyileştirecek?

HEKTOR

Bu adam aynı sözü söylemekten vazgeçmeyecek mi?

SÜRÜCÜ

Bunu yapan kişi ölsün! Mademki ret ediyorsun,

sana dil uzanmaz! Adalet bilir.

HEKTOR

(Adamlarına.)

Alın! Bu adamı evime götürün,

hiçbir şeyden yakınmayacağı şekilde bakın.

(Koroya.)

Sizler de surlara gidip ölüleri anayolun

bittiği yere gömmek için Priamos ve yaşlılar

heyetine duyuruda bulunmalarını bildiriniz.

KORO

Niçin büyük bir sevincin ardından,

bir tanrı Troya'yı yine yasa sürüklüyor,

ne getirecek?

(Kollarında Resos'un cansız bedeniyle Musa görülür.)

Vah! Vah!

Ey kral, başının üstündeki hangi tanrıçadır,

henüz ölmüş bedeni kollarında taşımakta?

Korkuyorum bu acıya bakmaktan.

MUSA

Ey Troyalılar, bakın! Bilgeler arasında
onurlara sahip bir musayım, buradayım,
düşmanlar tarafından sevgili oğlumun acınacak
şekilde öldürüleceğini bildiğimden. Onu öldüren
kurnaz Odysseus bir gün hak ettiği cezayı bulacaktır.

Bize yaraşır ağlamayla, ey oğlum,
sana ağlıyorum, ey bir ananın acısı!

Hangi düşünceyle Troya'ya geldin,
ey kaderi kötü ve bahtsız!

Dediklerimin, babanın
ricalarının dışına çıktın.

Yazık bana, senin için,
ey sevgili, yaşamım, oğlum, yazık bana!

KORO

Soyca bağı olmayan biri bile böyle bir
acıdan etkilenir, ağlıyorum oğluna.

MUSA

Lanet olsun Oeneusoğluna!^[35]

Lanet olsun Laertesogluna!

Beni evlatsız koydular,
öldürdüler soylu oğlumu!

Frig yatağına uzanmak için

Helene evini bırakıp gelmekle,
burada Troya uğruna senin sonunu getirdi,
ev sevgili oğul, sayısız şehri

cesur insanlarından uzak koydu.

Ey Philammon'un oğlu,^[36] gerçekten yaşarken de

Hades'e giderken de kalbimde çok Şeyleri yıktın!

Çünkü seni yok eden kuümseme ve de musaların öfkesi,

benim bu bahtsız çocuğu doğurmama yol açtı.

Çünkü nehrin akıntılarından karşıya geçerken

Strymon'un besleyici yatağına düştüm,

biz musaları çok önemli bir şarkı yarışması için,

müzik aletlerini hazırlamak üzere,

toprağı altın, kayalık Pangaeon dağına geldiğimizde,

ünlü, bilge Trakyalı Thamyris'i^[37] kör etmiştik,

sanatımızı küçümsediği için.

Seni doğurunca kız kardeşlerimden ve

bakirelikten utanıp, gür akan babanın

sularına bıraktım. Strymon beslemeleri için seni

ölümlülerin eline değil, su perilerine verdi. Burada

bu bakireler tarafından en iyi şekilde yetiştirildiğinden,

ey oğlum, Trakya insanların ilk kralı oldun.

Sen vatan toprağı uğruna kanlı savaşlar

yaptığında, ölürsün diye hiç korkuya kapılmadım!

Ama Troya kentine gelmeni hep yasaklıyordum,

felaketini biliyordum! Fakat Hektor'un elçileri

ve de sayısız ihtiyar heyeti seni dostlara

yardım etmeye ikna ettiler.

Bütün bu yıkımın nedeni ise –

ne Odysseus, ne de Tydeusoğludur–

ey Athena, sen sebep oldun! Görülmediğini sanma!

Gerçekte senin şehrine biz musalar sayđı

gösteriyor ve dostları oluyorduk,

bu öldürdüğünün kuzeni olan Orpheus da
yasak gizemlerini açığa çıkarıp ülkeye öğretti.

Senin saygın ve bilgili yurttaşın olan Musaios'u^[38] da
Phoibos ve biz kız kardeşler eğittik.

Bunların karşılığı olarak kollarımda taşıdığım oğluma
ağlıyorum! Bilge başka birinden söz etmeyeceğim.

KORO

Hektor, Trakyalı sürücü boşuna bizlere kötü
söz etti, onun ölümünü düşünüyormuş gibi.

HEKTOR

Bunları biliyordum; kâhinlerin söylemesine hiç gerek
yoktu, onun Odysseus'un hileleriyle öldürüldüğünü.

Ben Hellen ordusunun ülkeye girdiğini görünce,
nasıl düşünmezdim dostlara haberciler

göndermeyi, ülkeye yardıma gelmeleri için?

Gönderdim. Vefa borcu olduğu için bana yardım
etmeye geldi. Ölümüne hiçbir şekilde sevinmiyorum.

Ve şimdi hazırım ona mezar yapmaya ve
sayısız pahalı örtüyü ateşe vermeye.

Çünkü dostum olarak geldi, ama kötü bir biçimde gidiyor.

MUSA

Girmeyecek yerin, kara toprağın içine!

Mahsul veren tanrıça Demeter'in yer altında

yeni gelin olan kızından onun ruhunu geri

göndermesini isteyeceğim.^[39] Orpheus'un dostlarına

saygı göstermede bana borçludur. Ölü

olduğundan, artık gün ışığını görmeyecek, bu diyara

hiçbir zaman ne gelecek, ne de annesinin bedenini görecek!

Fakat altı gümüş olan ülkenin mağaralarında gizli

insan-tanrı olarak gün ışığını görerek yatacak,

Bakkhos'un kâhini Pangaeon'un kayalığında

oturur, bilen kişiler için iyi bir tanrı olarak.

Deniz tanrıçasından^[40] daha kolay tutacağım

yasımı. Çünkü onun oğlu da ölecek.

Biz kız kardeşler ilk olarak ağıtlarla sana

övgüler düzeceğiz, sonra da Thetis'in oğlu

Akhilleus'un yasında. Seni öldüren Palas,^[41] onu

koruyamayacak! Loksios'un^[42] o oku sadağında duruyor.

Ey çocuk doğuranlar, bahtsızlar, ölümlülerin acıları!

Her kim sizi kötülük olmadan düşünüyor,

çocuksuz bir yaşam sürdürsün, doğurduğu çocukları gömmesin diye.

(Musa, kollarında Resos'un cesediyle kaybolur.)

KORO

Bu adam annesinin koruması altında.

Sen Hektor, eğer karşında duranlardan bir şeyler

yapmalarını istersen, hazırlan! Çünkü gün ışıyor.

HEKTOR

Gidin, müttefiklere tez silahlanmalarını

söyleyin, atları arabalara koşmalarını!

Görevleri başında Tyrsen borusunun sesini

beklesinler; orduyu surlardan geçirip,

Akhaların gemilerini ateşe verdiğimizde,

yaklaşan gün ışığının Troya'ya

özgürlük getireceğine inanıyorum.

KORO

Krala itaat edelim! Silahlarla donanıp
gidelim ve müttefiklere de bunları
söyleyelim! Belki bizimle beraber olan
tanrı, zaferi bizlere bağışlar.

[*]Eserde geçen Yunanca kişi ve yer adları bir kaç istisna dışında Latince karşılıklarıyla verilmiştir. Metinde geçen çift sesli harflerden ai: ay; ei: ey; oi: oy; ve y: ü/i olarak, ayrıca çift sessizlerden de kh: k/h; ph: f; th: th/t olarak okunur. Çeviride istisna olarak Rhesos: Resos; Troia: Troya; Thrak: Trak ve Phrygia: Frig olarak aktarılmıştır.

^[1] Troyalıların Akha ordusu yakınında gece kampı kurması için bkz. İlyada, VIII, 493-565; IX, 65 ve IX, 232-243

[2] Datça ve çevresi.

[3]Yerin ve göğün baş tanrısı Zeus, Kronosoğlu olarak da geçer.

[4]Yarı insan yarı keçi olan ve ormanlarda dolaşan, şehvet düşkünü, kır perilerini rahatsız eden tanrı.

[5] Yarı ölümsüz, savaşçı Peleusoglu Akhilleus.

[6] Eski Yunanca'da "dolon" hilebaz demektir.

[7] Oileus'un oğlu güçlü Aias'tır.

[8] Savaşta esir olarak ele geçen birini, ailesinden talep edilen değerli mallar karşılığında serbest bırakmak.

[9] Kişisel ya da ganimet, değerli mallar adak olarak tapınakların duvarlarına asılmaktaydı.

[\[10\]](#)Tanrıların habercisi Hermes, mitolojide Pleiad yıldızlarından biri olan ve mayıs ayını simgeleyen Maia'nın oğludur.

[\[1\]](#) Akha savaşısı Diomedes.

[12]Apollon Güneş'i simgeleyen tanrıydı; bazen iyileştiren bazen de öldüren okları da ışınlarıydı. Ayrıca geleceği bilmenin ve müziğin de tanrısıydı.

[\[13\]](#) Ilion (Troya).

[14] Güney Marmara (İzmit-Bursa-Balıkesir arası).

[15] Troya savaşına yol açan kadın. Helene kocasını bırakıp, Paris'le Troya'ya kaçan Argos kralı Agamemnon'un kardeşi Menelaos'un karısı.

[16]“Akılsız” için Eski Yunanca’da “sol” anlamına gelen “skaios” kelimesi kullanılmıştır. Eskiçağda sağ taraf doğru, basiretli düşünmeyi; sol taraf yanlış, doğru yoldan uzak düşünmeyi gösterirdi; Yunanca metinde çoban bu kelimeyle kendilerinin düşüncesizliğini sol tarafa bağlamaktadır.

[17] İda dağının köklü, eski bir yerleşim yeri olduğu vurgulanmaktadır.

[19] Bilgelik ve savaş tanrıçası Athena demek istenmektedir. Göğsündeki kalkanında, görene dehşet vermesi için “Gorgo” başı bulunurdu.

[20] Yunan va Roma mitolojisinde Ares, rüzgâr, fırtına ve savaş tanrısıdır.

^[21]İngilizce bir metinde, “İntikam, öfke tanrıçası” Nemesis olarak geçmektedir; bkz. ancient greek online library, Euripides- Rhesos.

[\[22\]](#)Musa, esin perisi demektir; mitolojide her biri bir sanatı temsil eden dokuz kız kardeş olarak geçerler.

^[23]Kışın ölen, baharda dirilen doğanın ve şarabın tanrısı Dionysos'un adlarından biri. Trakya'da bir nehir (Karasu).

[24] Akhaların baş komutanı Agamemnon ve Helene'nin kocası Menelaos.

[26] Akhilleus, onur payını elinden aldığı için Agamemnon'a çok öfkenmiş, bu yüzden baştan savaşa katılmama kararı almıştı.

[27]Güneş tanrısı Apollon.

[29] Troya'ya müttefik gelen Kilikalılar Adana ve çevresinde, Mysialılar Bursa ve çevresinde, Lykialılar Datça ve çevresinde yerleşiktir.

[30] Troya yakınında bir nehir.

[31] Akhalar Paris'e genellikle Aleksandros derdi.

[32]Aşk ve güzellik tanrıçası Aphrodite. Hera, Athena ve Aphrodite arasında yapılan güzellik yarışmasında hakim olan Paris, ödülü dünyanın en güzel kadının aşkını (Helene'yi) vaat eden tanrıça Aphrodite'ye verir.

[34]Eskiçağlarda tanrıların yanı sıra toprak, güneş, su adına da yemin edilirdi.

[35] Tydeusoğlu Diomedes.

[37]Orpheus, Trakyalı efsane ozan. Müziğin sesi insanlar kadar, hayvanları ve bitkileri de etkilerdi. Karısını kurtarmak için yer altına indiği için, gizemli sırlara sahipti.

[38] Trakyalı başka bir ozan, Orpheus'un öğrencisi.

[39]Toprak tanrıçası Demeter'in kızı Persephone. Yer altı ve ölülerin tanrısı Hades tarafından kaçırılmış, karısı olmuştu.

[\[40\]](#) Akhilleus'un annesi Thetis.

[41] Athena.

[42] Apollon.